

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

«KELISHILDI»

Oliy va o'rta maxsus ta'lif
vazirligi

2021 y.

«TASDIQLAYMAN»

TDSHU rektori
G.Rixsiyeva

«15 « 07 2021 y.

5A 121401 Etnografiya, etnologiya va antropologiya
magistratura mutaxassisligiga kiruvchilar uchun maxsus (ixtisoslik)
fanlaridan
D A S T U R

Toshkent - 2021

Annotatsiya

Dastur 5A121401 – Etnografiya, etnologiya va antropologiya magistratura mutaxassisligiga kiruvchilar uchun 5120300 – Tarix (Markaziy Osiyo mamlakatlari bo‘yicha) ta’lim yo‘nalishining 2017/2018 o‘quv yilida tasdiqlangan o‘quv rejasidagi fanlar asosida tuzilgan.

Tuzuvchilar:

Doniyorov A.X. – TDSHU «Markaziy Osiyo xalqlari tarixi va etnologiyasi» kafedrasi professori, t.f.d.

Is’hoqov M.M. – TDSHU «Manbashunoslik va tasaffuv germenevtikasi» kafedrasi mudiri, t.f.d., professor.

Alimova R.R – TDSHU «Markaziy Osiyo xalqlari tarixi va etnologiyasi» kafedrasi mudiri, t.f.n., dotsent.

Madraimov A. – TDSHU «Markaziy Osiyo xalqlari tarixi va etnologiyasi» kafedrasi v.b. dotsenti, PhD

Odilov B. – TDSHU «Markaziy Osiyo xalqlari tarixi va etnologiyasi» kafedrasi katta o‘qituvchisi, PhD

Askarov M. – TDSHU «Markaziy Osiyo xalqlari tarixi va etnologiyasi» kafedrasi o‘qituvchisi, PhD

Taqrizchilar:

Ashirov A. – O’zRFA, Tarix instituti “Etnologiya va artoplogiya” bo’lim boshlig’i, t.f.d., professor

Balliyeva R. – Qoraqalpoq davlat universiteti professori, t.f.d.

Dastur Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 yil 01 iyuldagি 11-sonli majlisida muxokama qilingan va tasdiqlangan.

Kirish

Mazkur dastur Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti magistraturasining 5A121401 – Etnografiya, etnologiya va antropologiya mutaxassisligiga kirish imtihonlari uchun tuzilgan va unda 5120300 – Tarix (Markaziy Osiyo mamlakatlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishi o'quv rejasidagi Markaziy Osiyo xalqlari tarixining tarixshunosligi va Markaziy Osiyo xalqlari etnologiyasi fanlariga tegishli mavzular qamrab olingan.

Universitet magistraturasi mutaxassisliklarining barchasida mutaxassislikka mos fanlar bo'yicha kirish imtihonlari yozma ish shaklida o'tkaziladi. Yozma ishlar topshiriqlari uch qismdan iborat qilib belgilanadi va 100 ballik baholash mezonlari qo'llanadi:

- 1.Birinchi qism fanning umumnazariy masalalari – 30 ball;
- 2.Ikkinchi qism tegishli mamlakat yoki mintaqaga oid masalalar – 30 ball;
- 3.Uchinchi qism sharq tillaridan tegishli mazmun va hajmdagi matnlarning ona tiliga yozma tarjimasi – 40 ball.

100 ballik baholash mezonlari dastur nihoyasida keltiriladi.

I. Markaziy Osiyo xalqlari tarixining tarixshunosligi

Tarixshunoslik haqida tushuncha. Tarixshunoslik fani predmeti, uning maqsad va vazifalari. Tarixshunoslik fanining boshqa tarixiy fanlar bilan bog'liqligi. Tarixshunoslik fanining davrlanishi, manbalari. O'zbekistonda tarixshunoslik. Tarixning fan sifatida paydo bo'lishi. Xalq og'zaki ijodi namunalari bo'lgan doston, rivoyat, afsonalar – dastlabki tarixshunoslik manbalari ekanligi.

Tarixshunoslik fanini o'rganishda D.A.Alimova "O'zbekistonning yangi tarixi. Konseptual-metodologik muammolar", T.Saidqulovning "O'rta Osiyo xalqlari tarixining tarixshunosligidan lavhalar", M.A. Axunova, B.V. Luninning "История исторической науки в Узбекистане", D.A. Alimova "XX asrning dastlabki o'ttiz yilligida O'zbekistonda tarix fani. Tarixshunoslik ocherklari", M.M.Is'hoqov, X.T.Fayziyev "Markaziy Osiyo xalqlari tarixi tarixshunosligi va manbashunosligi" kabi asarlarining ahamiyati.

Zardushtiylik tarixshunosligi. Zardushtiylik dinining vujudga kelishi, "Avesto"ni o'rganish tarixi. Avesto – qadimgi yozma tarixiy asar. Mustaqillik yillarda "Avesto" tarixshunosligi.

Toshbitiklar va yilnomalar – eng qadimgi yozma tarix manbalari. O'rxun-Yenisey, Kul-Tegin va Bilga-Hoqon bitiklari. Ahomoniylar davri mixsimon yozuvlar. Rimlik, yunon va xitoy yilnomachilarasi asarlarida Markaziy Osiyo tarixshunosligi (Gerodot, Fukidid, Arastu, Plutarx, Gomer, Strabon, Diodor, Yustin. Ban Gu, Li Yan-shou va b.). Eron Ahomoniylari, yunon-makedon bosqini va ularga qarshi kurashning tarixiy adabiyotlarda yoritilishi. Markaziy Osiyo hududida qadimgi davlatlar tarixshunosligi.

Ilk o'rta asrlarda Markaziy Osiyoda tarixiy bilimlarining rivojlanishi.

R.G.Kuzeyev, G.F.Debes, V.A.Livshits B.X.Karmishevalarning sovet davrida yaratilgan Markaziy Osiyo xalqlarining eng qadimgi va ilk o'rt asrlar tarixiga bag'ishlangan asarlarining ahamiyati.

Tarixiy adabiyotlar eftalitlar davri va Turk xoqonligi tarixining yoritilishi. Turkiy yozuvdagi dastlabki bitiklar. Musulmon tarixnavisligi, uning ijtimoiy tafakkuri va madaniy saviyasi. Arablar bosqini va Markaziy Osiyo xalqlarining istilochilarga qarshi kurashi tarixshunosligi (Tabariy, Narshaxiy). Musulmon uyg'onishi davri va uning Markaziy Osiyoga ta'siri. Dunyoviy va diniy bilimlarning bir-biriga ta'siri. Abu Rayhon Beruniy tarixiy asarlarining tarixshunoslikdagi o'rni. Bayhaqiy, Bag'dodiy, Yusuf Xorazmiy as Sam'oniy, Maqdisiy va boshqalarning tarixshunoslikdagi o'rni.

Musulmon uyg'onish davrining tarixiy adabiyotlarda yoritilishi, Markaziy Osiyo xalqlarining IX-XII asrlar davri tarixini o'rganishda A.Mestning, M.Koshg'ariyning, Nizomulmulk, Gardiziy, Abu Rayhon Beruniy, Al Xorazmiy, Bayhaqiy, Muhammad ibn Nadjib Bekran, Ibn al-Asir, Hamidulloh Qazviniy, Madoiniy, Al-Yaqubiy, Ibn al-Faqih, Ibn Xurdadbek, Tabariy, Al-Mas'udiy, Istahriy, Ibn Havqal, Al-Muqaddasiy, Utbiy, As-Saolibiy, Yoqut Hamaviy kabi asarlari muhim manba sifatida, Uyg'onish davrining Markaziy Osiyoga ta'siri.

O'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixshunosligi. O'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixinining o'rganilishi davrlari. O'zbek xalqi etnogenezi tarixshunosligi. XX asrda o'zbek xalqi etnogenezi tarixshunosligi. Mustaqillik yillarda o'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixini K.Shoniyozov, I.Jabborov, A.Asqarov, O.Bo'riyev, X.Ismoilov, Q.Nasriddinov, X.Toshev, Z.Orifxonova, A.Doniyorov, A.Ashirov asarlarda yoritilishi. O'zbekistonda etnografik tadqiqotlarning bugungi holati, asosiy yutuqlari, muammolari va istiqbollarini o'rganilishi.

Qoraqalpoq xalqining etnogenezi va etnik tarixi masalasi o'rganilishi. Irqiy hamda tillardagi umumiylig va o'ziga xosliklar. Qoraqalpoq xalqining an'anaviy xo'jalik turlari, an'anaviy xo'jaligining o'ziga xos jihatlari, chorvachilik va dehqonchilik madaniyati, mintaqada ko'chmanchi chorvachilik xo'jaligi, chorvachilik bilan bog'liq marosimlar, udumlar, sehrgarlik usullari, qishloq xo'jaligi qurollarining tarixiy va etnografik adabiyotlarda o'rganilishi.

Tojik xalqining etnik shakllanishi tarixi, Tojik xalqi etnogenezi va etnik tarixinining o'rganilishi. Tojik xalqining dehqonchilik xo'jaligi, chorvachilikning o'ziga xos jihatlari, uy qurilishi, kiyimlari, taomlari, oilaviy xo'jalikda bajariladigan turli marosimlar tarixshunosligi.

Turkman xalqi etnogenezi va etnik tarixinining o'rganilishi. Turkman xalqining shakllanishi tarixi. Turkman xalqining antropologiyasi, etnogenezi va etnik tarixini yoritishga oid manbalar. Irqiy hamda tillardagi umumiylig va o'ziga xosliklar. Turkmanlarning kelib chiqishiga oid g'oyalar. Turkmaniston hududidagi antropologik va etnografik tadqiqotlar. Turkman xalqining xo'jaligi, moddiy va madaniyati. Turkmanlarning madaniy turar joylari. Xalqning

an'anaviy kiyim-kechaklarini, mintqa xalqlari bilan o'xshash jihatlarining o'ziga xos xususiyatlari tarixshunosligi.

Qozoq xalqiga qisqacha tarixiy tasnif. Qozoq xalqi etnogenezi va etnik tarixining o'rganilishi. Irqiy hamda tillardagi umumiylit va o'ziga xosliklar. Qozoq xalqining Markaziy Osiyoning boshqa xalqlari bilan aloqalarini o'rganilishi. Qozoq xalqi madaniyati, asosiy xo'jalik turlari, Chorvachilik va dehqonchilik madaniyati hamda chorvachilik bilan bog'liq marosimlar, udumlar, xalqning an'anaviy xo'jaligini tarixiy va etnografik adabiyotlarda o'rganilishi.

Qirg'iz xalqning etnogenezi va etnik tarixi masalasi. Qirg'iz xalqi etnogenezi va etnik tarixinin o'rganilishi. Qirg'izlarning mintqa xalqlari bilan o'zaro aloqalarini o'rganilishi. Asosiy xo'jalik turlari: chorvachilik va dehqonchiliq, qirg'izlarning turmush tarzi va uning o'ziga xos jihatlari tarixshunosligi.

O'zbekiston hududidagi dastlabki etnografik tadqiqotlar. O'zbek xalqining shakllanish tarixi. O'zbek xalqining shakllanishida turli davrlardagi o'ziga xos xususiyatlari. Turli elat va urug' vakillarining aralashuvi jarayoni.

O'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixi. Zamonaviy avtoxton aholining etnik tarkibi. Lingvistik va antropologik tasniflashdagi xususiyatlari. "O'rta Osiyo ikki daryo oralig'i" tipi. Qadimgi o'troq va ko'chmanchi aholi irqiy tiplari. O'zbekistonda etnografiya fanining rivojlanish bosqichlari. O'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixi. O'zbeklar etnogenezida ishtirok etgan etnik komponentlar. O'zbek milliy mentaliteti.

O'zR FA Tarix va arxeologiya instituti tarkibida Etnografiya bo'limining tashkil etilishi va faoliyati. Rossiya imperiyasi va sovetlar davrida etnografiyaning rivojlanishi.

Mustaqillik yillarda O'zbekistonda etnografiya fanining rivojlanishi. K.Shoniyofov, I.Jabborov, A.Asqarov, O.Bo'riyev, X.Ismoilov, Q.Nasriddinov, X.Toshev, Z.Orifxonova, A.Doniyorov, A.Ashirov va boshqalar. O'zbekistonda etnografik tadqiqotlarning bugungi holati, asosiy yutuqlari, muammolari va istiqbollari.

Xorazmshohlar davlati tarixinin adabiyotlarda yoritilishi. Mo'g'ullarning Markaziy Osiyoga hujumi tarixshunosligi. An-Nasaviyning asari. Arab tarixnavisi Ibn al-Asir. Juvayniy, Rashididdin, Muhammad Nisoviy asarlari. Mo'g'ullarga qarshi milliy-ozodlik kurashining tarixchilar tomonidan o'rganilishi. Jaloliddin Manguberdining 800 yilligini nishonlash to'g'risida Prezident Farmoni va Vazirlar Mahkamasining qarori.

XIII-XIV asrlarda yaratilgan Markaziy Osiyo xalqlari tarixini yorituvchi mualliflar asarlarida Markaziy Osiyoda mo'g'ullar hujumidan keying tarixiy voqealarning yoritilishi.

Jamol Qarshiy, Muhammad Ibrohim Atoiy, Firdavsiy, Alisher Navoiy, Abdurahmon Jomiyning asarlari XIII-XIV asrlar tarixini o'rganishda muhim manba sifatida.

Amir Temur davri tarixshunosligi davrlari va ularning xususiyatlari. «Temur tuzuklari». Amir Temur davlati tarixinin tarixiy adabiyotlarda

yoritilishi. G‘iyosiddin Ali, Nizomiddin Shomiy, Ibn Arabshoh asarlari. Rui Gonzales de Klavixo kundaligi. Sharofiddin Ali Yazdiy, Hofizi Abro‘ asarlari. Temuriylar davri tarixshunosligi. Abdurazzoq Samarqandiy, Mirzo Ulug‘bek, Mirxond, Xondamir, Juvayniy, Fasix Havofiy, Jamol Qarshiy, Muhammad Ibrohim Atoiy, Firdavsiy, Alisher Navoiy, Abdurahmon Jomiyning asarlari muhim manba sifatida. Tarixiy bilimlar taraqqiyotining xususiyati. Amir Temur va Temuriylar davri tarixshunosligening bugungi kundagi dolzarb muammolari.

A.Lebedenka, B.V.Yusov, A.Xo‘jayev, Turg‘un Olmos tomonidan yozilgan tarixiy asarlarda Temuriylar davri Markaziy Osiyo xalqlari tarixshunosligi.

XVI-XIX asrda Markaziy Osiyo haqidagi tarixiy manbalarni o‘rganishning ba’zi bir masalalari. XVI-XIX asr oxirlarida Markaziy Osiyo haqidagi tarixiy jo‘g‘rofiy asarlar. «Tavorixi guzide» va «Nusratnoma». Kamoliddin Binoiyning «Shayboniynoma» asari. Muhammad Solih, Fazlulloh ibn Ro‘zbexon asarlari. Shayboniylar davrida Turkiston xalqlari tarixining yoritilishi. XVI asr tarixnavislari asarlarda voqyealar bayoni usullari, xususiyati.

XVII-XVIII asrlarda Buxoro Xiva va Qo‘qon xonligi tarixshunosligi. Muhammadyor ibn Arab Qatag‘on, Mir Muhammad Amin Buxoriy, Abdurahmon Tole, Muhammad Yusuf Munshi va boshqalarning asarlarda tarixiy voqyealar tasviri. «Baxr-ul asror» Buxoro xonligini XVII asr tarixini o‘rganishda muhim manba. Buxoro xonligining XVIII asrdagi tarixshunosligi.

Xiva xonligi tarixining adabiyotlarda yoritilishi. O‘tamish Xojining «Chingiznama» asari. Abulg‘oziy Bahodirxonning «Shajarayi tarokima», «Shajarayi turk» asarlarda tarixiy voqyealar bayoni usullari. «Shajaraviy tarixnavislik». Shermuhammad Munis va Muhammad Rizo Ogaxiy tarixiy asarlari.

Qo‘qon xonligi tarixshunosligi. Qo‘qon xonligi tarixnavislaring voqyealar bayoni usullari va g‘oyasi. Muhammadhakimxon to‘ra, Ibrat, Mulla Olim Mahdum xoji, Mirzoolim Mushrif, Muhammad Aziz Marg‘iloniy asarlari Qo‘qon xonligining muhim manba sifatida.

Qozoq va qoraqalpoq xalqining mazkur davrdagi tarixini o‘rganishda Mahmud ibn Vali, Muhammad Haydar mirzo, Abulg‘oziy Bahodirxon, Munis va Ogahiy, Muhammad Avaz Marg‘iloniyning asarlari muhim manba sifatida. Mazkur davrda mavjud bo‘lgan Qozoq xonligi tarixi bo‘yicha yaratilgan M.X.Abuseitova, N.A.Atigayev asarlарining ahamiyati.

Turkman xalqi tarixini o‘rganishda Xofiz tanish Buxoriy, Xondamir, Sharafxon Bidlis, Budoq Qazvini, Qozi Ahmad Kumi, Qozi Ahmad Ga’ffori, Faridunbek, Muahammad Solih, Abulg‘ozzi Bahodirxon, Shermuhammad Munis, Ogahiy, Muhammad Kozim asarlari muhim manba sifatida.

Tojik xalqining tarixini o‘rganishda Xondamirning «Ma’osir ul-muluk», «Dastur al-vuzaro», «Habib us-siyar fi axbor afrod ul-bashar» asarlari, Muhammad Solihning, Amir Ahmad Roziy, Iskandarbek Munshiy, Muhammad Kozim, Sulton Muhammad, Mirza Salimbek, Ahmad Donish, Filipp Nazarov asarlar muhim manba sifatida.

Sharqiy Turkiston xalqlarining XVI-XIX asrlar tarixini o‘rganishda B.A.Litvinskiy, B.V.Yusov, B.Ahmedov, M.Kutlukov, S.V.Timchenko asarlarining o‘rni.

Markaziy Osiyoning Rossiya tomonidan bosib olinishini o‘rganilishi. Ahmad Donishning ijtimoiy-siyosiy voqyealarga munosabati. Mirzo Abdulazim Somiyning asarlarida Mang‘itlar sulolasiga munosabat. Rossiya-Buxoro urushi, Buxoro amirligi tarixi tarixnavisligi. Avaz Muhammad Attor Ho‘kandi, Mullo Yunusjon Munshiy, Mirzo Olim Mushrif, Muhammad Solih Toshkandiy, Muhammad Yunus Toib, Muhammad Aziz Marg‘iloniy asarlarida Qo‘qon xonligiga rus istilosи talqini. Rossiya imperiyasining mustamlakachilik siyosati tarixshunosligi. Tarixiy adabiyotlarda chor mustamlakachilariga qarshi milliy ozodlik kurashining yoritilishi. Rossiya imperiyasi mustamlakachilik tuzumiga qarshi Turkiston xalqlari milliy ozodlik harakatining sovet davri tarixshunosligida yoritilishi. Milliy ozodlik harakatining mustaqillik yillari tarixshunosligi.

Qoraqalpoq xalqi tarixiga oid F.B.Dorand, A.Nesterov, Riza-Kuli-Mirza, A.L Kun hamda Qozoq xalqi tarixiga bag‘ishlangan ye. Smirnov, N.Z. Ledenev kabilarning asarlari tahlili. Sovet davrida yaratilgan S. Tolibekov, U.X.Shalekenov, M.S. Tursunova, A.B. Tursunbaev asarlarining ahamiyati.

Tojik xalqi tarixini o‘rganishda X.A.Chanishev, V.V.Grigorev, A.P.Xoroshxin, A.I.Bryanov, H.Engelgard, I.Borodovskiy, F.F.Martene, S.H.Yujakov, A.P.Subbotin, A.K.Gayne, F.Kostenko, I.V.Mushketov, V.V.Grigorev, A.Apishev, B.I.Iskanderov asarlarining o‘rni.

Turkmanlarning Rossiya imperiyasi davridagi tarixini o‘rganishda A.I.Gluxovskiy, A.I.Svinsov, V.A.Obruchev, A.M.Konshin, N.I.Veselovskiy, tadqiqotlari va A.N.Korupatkin A.Xoroshxinning esdaliklari, V.V.Bartold asarlarining o‘rni.

N.L.Grodeov, A.G.Tumanskiy, E.Smirnov asarlarida qirg‘iz xalqi tarixining yoritishi.

Sovetlar davrida O‘zbekistonda tarix fanining rivojlanishi. 1920-30 yillardagi siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayot tarixshunosligi. O‘zbekistonning Ikkinci jahon urushi yillaridagi va 50-80 yillar tarixshunosligi. Zaki Validiy To‘g‘on, G.I.Safarov asarlari. Markaziy Osiyo xalqlarining istiqlol uchun kurashlari bayoni. Sovetlar davrida O‘zbekistonda tarix fani rivoji. Sovetlar davrida yaratilgan ilmiy-tarixiy asarlar. Tarix faniga davr ta’siri. Qayta qurish davrida tarixnavislikda erkin fikrlash, xolislik.

Qoraqalpoq xalqi tarixini o‘rganishda M.P.Payzullayeva, M.M.Niyozova, G.Q.Matyoqubova, P.G‘oipov, A.Rajabov, K.A.Ametov tomonidan yozilgan asarlar muhim manba sifatida.

Sovetlar hukmronligi davrida X.Arginbayev, V.V.Votrov, X.A.Kaunov, E.A.Masanov, S.Tolibekov, U.X.Shalexenov, N.J.Shaxanova, M.S.Tursunova, B.S.Suleymanov, V.Ya.Basin, M.X.Abuseitova, A.B.Tursunboyeva, G.A.Demesheva asarlari qozoq xalqining tarixini organizhda muhim manba sifatida.

Qirg'iz xalqining sovetlar davri tarixini yoritishda K.I.Petrov, D.Jbaktiqulov, A.N.Kononov asarlari o'rni va ahamiyati.

Tojik xalqi tarixini o'rganishda T.Yo'ldoshev, R.G, Kuzeyev, G.F.Debes, I.M.Oranskiy, B.X.Karmishev, A.Muxetdinov asarlarining roli.

V.V.Bartold, L.S.Berg, A.A.Romaskevich, A.Karriyev, V.G.Moshkova, A.N.Nasonov, A.Yu.Yakubovskiy A.A.Roslyakov, G.P.Vasileva, A.Jikiyev, V.V.Ginzburg, V.P.Alekseyev, X.Yusupov, A.Jikiyev, V.Ya.Zezenkova asarlari turkmanlar tarixini o'rganishdagi ahamiyati.

Afg'on xalqi tarixini o'rganishda V.M.Masson, V.A.Romodinning "История Афганистана" (1964-1965), Muxammed Alining "Афганистан" (1957), K.I.Sokolov-Straxov, R.K.Urmanova, N.A.Xalfin, Ye.L.Shteynberg, M.G. Pikulin, G.A.Xidoyatov, V.G.Korgun, A.YA.Sokolov A.X.Babaxodjaev asarlarining ahamiyati.

Sharqiy Turkiston tarixini o'rganishda L.A.Chvir Osim Boqiy O'g'li, Alixonto'ra Sog'uniy, Malla Abdullayev, Anvar Boytur, Xayriniso Sidiq, D.A.Isiev, Nabijon Tursun asarlari muhim manba.

O'zbekiston tarix fani taraqqiyotidagi yangi bosqich. Mustaqil O'zbekiston Respublikasi tarixini o'rganishda I.A.Karimov asarlarining ahamiyati. «O'zbekistonning yangi tarixi markazi»ni tashkil etilishi. O'zR FA Tarix Instituti faoliyatini takomillashtirish to'g'risidagi O'zR Vazirlar Mahkamasining Qarori (1998). O'zbekistonning mustaqillik yillardagi iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy hayoti tarixshunosligi.

Markaziy Osiyo xalqlarining Mustaqillik yillari davri tarixini o'rganishda T.S.Jiemuratov, G.B.Utepova, B.Bsailbekov, Y.Q.Umarov, Y.B.Utepova, Z.A.Reymova, M.A.Utemuratov N.Nazarbayev, M.Tinishpayev, M.S.Mukanov, Bekpo'lat Toshpo'lat o'g'li, A.Bushkov, S.Yo'ldoshboyev, D.Boboyevlar G.V.Nosovskiy, A.T.Fomenko, N.M.Karamzin, N.A.Manapayeva Z.D.Majidzoda, S.R.Muhiddinov, X.Zarifiy, X.Pirushmoyev, R.Alimov, N.S.Solixonov, M.Annanepesov, Balasagunlu, Amantan Begdjanov, Mahmud Kaşgari, Qurbanqulu Berdimühemmədov, Farruh Shumer, Vak Gulam Axmad, X.Vedad, Dost Muhammad, Zadrin Saxib, Nur, O.Zoxidov, Mir Axmad Shax, Nasir Neda, P.Faxima, A.A.Arslanova, M.R.Arunova, V.S.Boyko, Dj.Bush, V.G.Korgun asarlari muhim manba sifatida.

II. Markaziy Osiyo xalqlari etnologiyasi

Etnologiya fani predmeti, mohiyati va muammolari. Fanning nomi. Etnografiya nimalarni o'rganadi. Etnologiya fanining qisqacha tarixi. Etnologiya fanining tadqiqot usullari va metodologiyasi.

Fandagi maxsus atamalar. "Ijtimoiy voqelik", "turmush va madaniyat" tushunchalari haqida. Etnoslarning tuzilishi, demografik, iqtisodiy va ijtimoiy omillar haqida. Moddiy va ma'naviy madaniyat. Etnik o'zlik hamda o'zlikni anglash. Etnoslarning tarixiy turlari. Etnogenez va etnik tarix muammolari.

Etnik jarayonlar va uning turlari. Etnik evolyusiya, transformasiya, etnoslarning birlashuvi hamda ajralib chiqishi, aralashuvi.

Etnografik tadqiqotlar. An'anaviy dala ekspedisiyalari. Savol-javob varaqalari orqali etnososiologik tadqiqotlar o'tkazish. Texnik vositalar bilan (kompyuterda) qayta ishlash va ularga talqin berish.

Etnografiyaning mustaqil fan sifatida XIX asr o'rtalarida shakllanishi. Mintaqalari etnik tarixini tadqiq qilishda turli ilmiy maktablarning roli va o'mni. Etnografiyaning evolyusion yo'naliishi. L.G.Morgan, E.Taylor, N.N.Mikluxo Maklay. Markaziy Osiyo xalqlarining insoniyat rivojlanishi tarixida tutgan mavqeini aniqlashda tarixiy-etnografik tadqiqotlarning o'rni.

Fanning boshqa fanlar bilan aloqadorligi. Dastlabki etnografik ma'lumotlarni beruvchi asarlar. Markaziy Osiyo xalqlari etnologiyasiga oid manbalar. Ilk etnografik yozma manbalar. Markaziy Osiyo xalqlari tarixiga oid rus manbalari. Markaziy Osiyo tarixiga oid g'arb manbalari. Markaziy Osiyo xalqlari tarixiga oid xitoy, fors, rus va g'arb manbalari manbalari.

Manbalarning turlari. Yozma manbalarni o'rganish, xalq og'zaki ijodini o'rganish, arxeologik materiallardan foydalanish, taqqoslovchi tilshunoslik metodi. Ashyoviy manbalar. Og'zaki ma'lumotlar. Ommaviy manbalar (aholi ro'yxati, turli savol-javob varaqalarining ma'lumotlari.)

Etnografik tadqiqotlar. An'anaviy dala ekspedisiyalari. Savol-javob varaqalari orqali etnososiologik tadqiqotlar o'tkazish. Texnik vositalar bilan (kompyuterda) qayta ishlash va ularga talqin berish.

O'zbekiston hududidagi dastlabki etnografik tadqiqotlar. O'zbek xalqining shakllanish tarixi. O'zbek xalqining shakllanishida turli davrlardagi o'ziga xos xususiyatlar. Turli elat va urug' vakillarining aralashuvi jarayoni.

O'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixi. Zamonaviy avtoxton aholining etnik tarkibi. Lingvistik va antropologik tasniflashdagi xususiyatlar. "O'rta Osiyo ikki daryo oralig'i" tipi. Qadimgi o'troq va ko'chmanchi aholi irqiy tiplari. O'zbekistonda etnografiya fanining rivojlanish bosqichlari. O'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixi. O'zbeklar etnogenezida ishtirok etgan etnik komponentlar. O'zbek milliy mentaliteti.

O'zR FA Tarix va arxeologiya instituti tarkibida Etnografiya bo'limining tashkil etilishi va faoliyati. Rossiya imperiyasi va sovetlar davrida etnografiyaning rivojlanishi.

Mustaqillik yillarda O'zbekistonda etnografiya fanining rivojlanishi. K.Shoniyozov, I.Jabborov, A.Asqarov, O.Bo'riyev, X.Ismoilov, Q.Nasriddinov, X.Toshev, Z.Orifxonova, A.Doniyorov, A.Ashirov va boshqalar. O'zbekistonda etnografik tadqiqotlarning bugungi holati, asosiy yutuqlari, muammolari va istiqbollari.

O'zbek xalqining an'anaviy xalq madaniyati. O'zbeklarda xo'jalik madaniy tiplari. Dehqonchiligi. Chorvachiligi. Pillachiligi. Turli etnik guruhlarning asosiy xo'jalik turlari. O'zbek xalqining an'anaviy xo'jaligi.

O'zbek xalqining dini va diniy e'tiqodi, ma'naviy hayoti, madaniyati, an'ana va qadriyatları. Dehqonchilik va sug'orish bilan bog'liq udum va e'tiqodlar.

Turar joylari. Kiyim-kechaklari. Taqinchoqlari. Taomlari va kundalik turmush tarzi. Oila-nikoh munosabatlari.

Qoraqalpoq xalqiga qisqacha tarixiy tasnif. Xalqning etnogenezi va etnik tarixi. Qoraqalpoq xalqi etnogenezi va etnik tarixining o'rganilishi. Irqiy hamda tillardagi umumiylilik va o'ziga xosliklar.

Qoraqalpoq xalqining shakllanish tarixini so'zlab beradi. Ijtimoiy tashkilotlari. Xalq og'zaki ijodi. Islom va uning aholi ma'anaviy madaniyatiga ta'siri.

Qoraqalpoq xalqi milliy mentaliteti, madaniyati, an'anaviy xo'jalik turlari. Qoraqalpoq xalqi an'anaviy xo'jaligining o'ziga xos jihatlari. Chorvachilik va dehqonchilik. Mintaqada ko'chmanchi chorvachilik xo'jaligi. Chorvachilik bilan bog'liq marosimlar, udumlar, sehrgarlik usullari. Yordamchi xo'jalik tarmog'i. Ish hayvonlari, qishloq xo'jaligi qurollari.

Qoraqalpoqlarning uy-joylari va ro'zg'or buyumlari. Oila va oilaviy munosabatlar. Ko'chma uylar va ular bilan bog'liq udumlar. Xalqning milliy kiyim-kechaklari, Qoraqalpoq xalqi milliy kiyimlari va ularning o'ziga xos tomonlarini. Xalq taomlari. Qoraqalpoq xalqining qadimgi diniy tasavvurlari va ularning bugungi kundagi ifodalanishi. Din va diniy marosimlari.

Tojik xalqining etnik shakllanishi tarixi. Tojik xalqi etnogenezi va etnik tarixining o'rganilishi. Tojik xalqining etnogenezi va etnik tarixi.

Tojiklar etnogenezida qatnashgan etnik komponentlar. Pomir xalqlari

Tojik xalqining irqiy tasnifi masalalari. Pomir-Farg'ona tipi. Tojik xalqining mintaqqa boshqa xalqlari bilan o'zaro aloqalari. Mintaqaning boshqa xalqlari bilan o'xshash jihatlari. Pomir xalqlariga umumiy etnografik va antropologik tavsif.

Qorategin va Zarafshon yuqori oqimi tog'lik tojiklari. Darvoz va Markaziy Tojikiston tojiklari. Qadimgi eroniyligi tilini saqlab qolgan tog'lik qabilalar.

Tojik xalqining an'anaviy xo'jaligi, chorvachiligi. Chorva turlari, yordamchi xo'jalik turlari. Pomir xalqlarining an'anaviy xo'jaligini o'ziga xos jihatlari.

Tojiklarning uy-joylari va kundalik turmush tarzi. Oila va oilaviy munosabatlar. Tojiklarning kiyim-kechaklari. Taqinchoq va bezaklari. Tojik taomlari. Tojiklarning qadimgi bayramlari. Qadimgi diniy tasavvurlar va ularning bugungi kunda ifodalanishi. Diniy marosimlari.

Turkman xalqi etnogenezi va etnik tarixining o'rganilishi. Turkman xalqining antropologiyasi, etnogenezi va etnik tarixini yoritishga oid manbalar. Irqiy hamda tillardagi umumiylilik va o'ziga xosliklar. Turkmanlarning kelib chiqishiga oid g'oyalar.

Turkman xalqining etnogenezi va etnik tarixi. Turkman xalqining shakllanishi tarixi. Turkmanlarning antropologiyasi va etnik tarixini o'ziga xos jihatlari. Turkmaniston hududidagi antropologik va etnografik tadqiqotlar.

Turkman xalqining xo'jaligi, moddiy va madaniyati. Turkmanlarning madaniy turar joylari. Xalqning an'anaviy kiyim-kechaklarini, mintaqqa xalqlari bilan o'xshash jihatlarining o'ziga xos xususiyatlari. Dehqonchilik, suv

inshootlari, chorvachiligi va chorva turlari. Turkmanlarning kundalik turmush tarzi, uy joylari va ro‘zg‘or buyumlari. Xalqning an’anaviy xo‘jaligi. Turkman xalqining bugungi kundagi xo‘jaligi. Turkmanlarning ijtimoiy turmush tarzi, oila va oilaviy munosabatalar, milliy madaniyati. To‘y, nikoh marosimlari, xalq o‘yinlari, qarindoshchilik munosabatlari.

Turkmanlarning qadimi diniy tasavvurlari va ularning bugungi kundagi ifodalanishi.

Qozoq xalqiga qisqacha tarixiy tasnif. Qozoq xalqi etnogenezi va etnik tarixining o‘rganilishi. Xalqning etnogenezi va etnik tarixi. Irqiy hamda tillardagi umumiylit va o‘ziga xosliklar. Mintaqada ilk tarixiy davrlarda odamzodning paydo bo‘lishi. Qozoq xalqining Markaziy Osiyoning boshqa xalqlari bilan aloqalari.

Qozoq xalqi milliy mentaliteti, madaniyati, asosiy xo‘jalik turlari. Chorvachilik va dehqonchilik. Mintaqada ko‘chmanchi chorvachilik xo‘jaligi. Chorvachilik bilan bog‘liq marosimlar, udumlar, sehrgarlik usullari. Yordamchi xo‘jalik tarmog‘i. Ish hayvonlari, qishloq xo‘jaligi qurollari. Xalqning an’anaviy xo‘jaligi. Qozoq xalqining chorvachilik bilan bog‘liq jihatlarini ko‘rsatib berish.

Qozoq xalqining moddiy madaniyati va ma’naviy hayoti. Qozoqlarning uy-joylari va ro‘zg‘or buyumlari. Oila va oilaviy munosabatlar. Ko‘chma uylar va ular bilan bog‘liq udumlar. Xalqlarning kiyim kechaklari, xalq taomlari. Qozoq xalqining qadimgi diniy tasavvurlari va ularning bugungi kundagi ifodalanishi.

Xalq og‘zaki ijodi. Islom va uning aholi ma’naviy madaniyatiga ta’siri.

Totemizm, animizm, fetishizm va afsungarlik. Diniy marosimlari.

Qirg‘iz xalqiga qisqacha tarixiy tasnif. Xalqning etnogenezi va etnik tarixi. Qirg‘iz xalqining shakllanish jarayonida ishtirok etgan etnik komponentlar. Irqiy hamda tillardagi umumiylit va o‘ziga xosliklar. Qirg‘iz xalqi etnogenezi va etnik tarixining o‘rganilishi. Qirg‘izlarning mintaqqa xalqlari bilan o‘zaro aloqalari.

Qirg‘iz xalqining irqiy tiplari masalalari.

Ijtimoiy tashkilotlari. Xalq og‘zaki ijodi. “Manas” va boshqalar. Islom va uning aholi ma’naviy madaniyatiga ta’siri.

Qirg‘iz xalqi milliy mentaliteti, madaniyati.

Asosiy xo‘jalik turlari. Chorvachilik va dehqonchilik. Qirg‘izlarning turmush tarzi va uning o‘ziga xos jihatlari

An’anaviy xo‘jaligini o‘ziga xos tomonlari. Qirg‘iz xalqining an’anaviy xo‘jaligi. Qirg‘iz xalqining moddiy va ma’naviy hayoti. Mintaqada ko‘chmanchi chorvachilik xo‘jaligi. Chorvachilik bilan bog‘liq marosimlar, udumlar, sehrgarlik usullari. Yordamchi xo‘jalik tarmog‘i. Ish hayvonlari, qishloq xo‘jaligi qurollari.

Qirg‘izlarning uy-joylari va ro‘zg‘or buyumlari. Oila va oilaviy munosabatlar. Ko‘chma uylar va ular bilan bog‘liq udumlar. Xalqining kiyim kechaklari, xalq taomlari. Qirg‘iz xalqining qadimgi diniy tasavvurlari va ularning bugungi kundagi ifodalanishi. Diniy marosimlari.

Mintaqadagi boshqa xalqlar etnogenezi va etnik tarixining o‘rganilishi. Markaziy Osiyo arab, lo‘li, yahudiy, tatar, koreys, kurdlari etnografiyası, etnogenezi, etnik tarixi va o‘ziga xos xususiyatlari.

Balujlar, uyg‘urlar, dunganlar etnologiyasining o‘ziga xos xususiyatlari. Qashg‘arliklar etnografiyası.

Mintaqa boshqa xalqlarining ma’naviy hayoti.

Markaziy Osiyoga kirib kelgan xalqlarning irqiy tiplari masalalari. Old Osiyo tipi. Xuroson irqi. Shimoliy Xitoy tipi. Xalqlarning lingvistik va antropologik tasnifi.

Markaziy Osiyoning boshqa xalqlarining etnogenezi va etnik tarixi, uning o‘ziga xos xususiyatlari. Xitoylar, salorlar, mo‘g‘ullar, buryatlar, saxalar, oltoylar, tuvashlar, xakaslar, shorlar, rus, ukrain, beloruslar.

Hududdagi zamonaviy aholining tillari, soni.

Lingvistik va antropologik klassifikasiyasidagi xususiyatlar.

III. MUTAXASSISLIKKA OID MATNNI O‘RGANILGAN SHARQ TILIDAN ONA TILIGA TARJIMA QILISH(600-800 b.b.)

Magistraturaga qabul sinovlarining birinchi bosqichida mutaxassislik fanlaridan yozma ishlar topshiriqlari bo'yicha talabalar bilimini baholash mezonlari

Qabul sinovlarini baholash uchun maksimal baho - **100 ball** etib belgilanadi.

Mutaxassislik fanlari bo'yicha kirish sinovi biletlarining har birida 3 tadan savol bo'lib, ular quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

1. Birinchi va ikkinchi savollar mutaxassislik fanlariga tegishli bo'ladi. Ularning har biriga yozilgan javoblarni baholash **30 ball** doirasida amalga oshiriladi.

Savol bo'yicha javoblarni baholash quyidagi jihatlarni hisobga olgan holda amalga oshiriladi:

- nazariy va amaliy bog'liqlikda yoritilgan;
- mazmunni yoritishda mustaqil ilmiy mushohada yuritish iqtidori mavjudligi;
- nom va ilmiy atamalarni bilish darajasi;
- keltirilgan faktlarning hozirgi davrdagi jarayonlar, o'zgarishlar bilan o'zaro aloqadorlikda ohib berilganligi, chuqur ilmiy tahlil etilgan hamda xronologik jihatdan to'g'ri yoritilganligi;
- muammoni tizimli mustaqil tahlil qilganligi, o'z fikrini erkin va mustaqil ifoda eta olganligi.

BAHOLASH SHKALASI:

1. Fikr aniq va izchil ifodalangan, barcha savollar mutlaqo to'liq yoritilgan va bunda tegishli ilmiy adabiyotlarga tayanilgan va har tomonlama chuqur asoslangan javoblarga **26-30 ballgacha - a'lo** baho qo'yiladi.

2. Savolga nisbatan to'liq javob berilgan, fikr izchil ifodalangan, lekin bunda tegishli ilmiy va uslubiy adabiyotlarga kamroq e'tibor berilgan bo'lsa, **21-25 ballgacha - yaxshi** baho qo'yiladi.

3. Savolga qisman javob bera olgan va ma'lum darajada ilmiy, o'quv-uslubiy adabiyotlaridan foydalangan bo'lsa, **17-20 ballgacha - qoniqarli** baho qo'yiladi.

4. Fikr aniq ifoda etilmagan, savolga qisman bo'lsada to'g'ri javob berilmagan, tegishli ilmiy, o'quv-uslubiy adabiyotlardan mutlaqo foydalanilmagan javoblar uchun **0-16 ballgacha - qoniqarsiz** baho qo'yiladi.

2. Uchinchi savol bo'yicha mutaxassislikka oid (ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, madaniy, badijiyl) mavzulardagi va 600 belgi atrofidagi hajmga ega sharq tilidagi matnni ona tiliga tarjima qilinadi.

Yozma tarjimani baholashda **40 ballik mezon qo'llanadi**. Matn tarjimasi quyidagi mezon asosida baholanadi:

BAHOLASH SHKALASI:

a) matnni to‘liq 100% tarjima qilsa	40 ball
b) 90 % tarjima qilsa	36 ball
v) 80% tarjima qilsa	32 ball
g) 70% tarjima qilsa	28 ball
d) 60% tarjima qilsa	24 ball
e) 50% tarjima qilsa	20 ball
j) 50% dan kam tarjima qilsa	0 ball

Tarjima hajmidan kelib chiqib, baholashda oraliq ballar korsatkichlari ham qollanishi mumkin.

Yozma ish natijalari bo‘yicha sinov yakunida yig‘ilgan ballar jamlanadi va quyidagicha baholanadi:

1. 86 - 100 ballgacha – “a’lo”;
2. 71 - 85 ballgacha – “yaxshi”;
3. 56 – 70 ballgacha – “qoniqarli”;
4. 0 – 55 ballgacha – “qoniqarsiz”

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016. - 56 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.
3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O'zbekiston, 2017. - 48 b.
4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017. - 488 b. Каримов И.А. Асарлар. 1-19-жиллар. Т., Узбекистон. 1996-2008.
5. Alimova R.R. Markaziy Osiyo xalqlari tarixi (o'rta asrlar). O'quv qo'llanma. - T., 2013.
6. Asqarov A. O'zbekiston tarixi. (Eng qadimgi davrlardan milodning V asrigacha). - T. O'qituvchi. 1994.
7. Doniyorov A.X. Markaziy Osiyo xalqlari tarixi tarixshunosligi. Darslik. T., 2020
8. Doniyorov A.X., Bo'riyev O., Ashirov A.A. Markaziy Osiyo xalqlari etnologiyasi, etnogenezi va etnik tarixi. Darslik. Toshkent, 2020.
9. O'rta asrlar tarixi (O'zbekiston tarixi). Qo'llanma. – Toshkent, 2007.
10. Guboglo, M.N. Ethnology and the present. On the outcomes of II Russian congress of ethnographers and anthropologists (Ufa, 1-5 June 1997)] (1998) Etnograficheskoe Obozrenie, (3), pp. 129-147.
11. Saidov Sh. Markaziy Osiyo xalqlari tarixi. T., TDSHI, 2010.
12. Sultonov F., Bozorboyev F. O'zbekiston hukmdorlari. – Toshkent, 2007.
13. Xodjayev A. Markaziy Osiyo xalqlari tarixiga old ma'lumotlar, T., 1-2 qism, 2014. -332 b.
14. Алимова Д. ва б. Узбекистон тарихи 1917-1981. 5-нашри. Тошкент: Шарқ, 2006.
15. Алимова Д.А. История как история, история как наука. I-II тт. Ташкент. «Фан». 2008
16. Алимова Д.А. История как история, история как наука. Т. I. История и историческое сознание. – Т.: Узбекистон, 2008.

17. Ахмедов Б. А. История Балха (XVI — первая половина. XVIII в.). -Ташкент, 1982.
18. Ахунова М., Лунин Б.В. История исторической науки в Узбекистане Т. Фан, 1970. 220 б.
19. Ахмедов Б.А. Историко-географическая литература Средней Азии XVI-XVII вв. Письменные памятники. Ташкент, 1985.
20. Ахмедов Б.А. Ўзбекистон халқлари тарихи манбалари. Тошкент. 1991.
21. Бартольд В.В. Собрание сочинений. Т. I-IX.. М. 1963-1976.
22. Дониёров А, Бўриев О., Аширов А.А. Марказий Осиё халқлари этнографияси, этногенези ва этник тарихи. Ташкент: Янги нашр, 2011.
23. Дониёров А. Историография этнографии независимого Узбекистана (1991-2001 гг.). Ташкент: Янги аср авлоди, 2003.
24. Дониёров А.Х. Марказий Осиё халқлари тарихи. Ўқув қўлланма. Т., 2014.
25. Ибн Арабшоҳ. Ажоиб ал-мақдур фи тарихи Таймур (Темур тарихида такдир ажойиблтлари). – Тошкент: Мехнат, 1992.
26. Илҳомов З. Тарих фани методологияси. – Т.: ТДПУ 2013.
27. Исҳаков М.М.Центральная Азия в системе мировой письменной культуры. – Ташкент, 2008.
28. Исҳоқов М.М., Файзиев Х.Т. “Марказий Осиё халқлари тарихшунослиги ва манбашунослиги”. Ўқув қўлланма. –Т., ТДШИ, 2017.
29. Кан Г. История Казахстана. Алмати. 2002; 2005.
30. Каталог Хивинских казийских документов. (XIX- начало XX вв.). Киота-Ташкент 2001.
31. Лунин В.В. Историография общественных наук в Узбекистане. Т., 1974.
32. Мадраимов А.А., Фузайлова Г.С. Тарихий манбашунослик. Ўқув қўлланма. Тошкент: “Фан”, 2006.
33. Масанов Н.Э., Абылхожин Ж.Б., Ерофеева И.В и др. История Казахстана: народы и культуры. Алматы, 2001.
34. Материалы по истории туркмен и Туркмении. Т. 1. VI-XV вв. М-Л., 1938.
35. Маҳмуд Қошғарий. Девону луғотит-турк (нашр, таржима ва изоҳлар муаллифи С.Муталлибов). – Т.: 1960-63.
36. Маҳмуд Қошғарий. Девону луғотит-турк (нашр, таржима ва изоҳлар муаллифи Қ.Содиков. Тошкент: 2018.

37. Миклухо-Маклай Н.Д. Описание персидских и таджикских рукописей Ин-та востоковедения. Вип. 3. Исторические сочинения. М. 1975.
38. Мирзо Улугбек. Тўрт улус тарихи. – Тошкент: Чўлпон, 1994.
39. Мукминова Р.Г. О некоторых источниках по истории Узбекистана начала XVI в // ТИВ АН РУзб. Вып. III Таш. 1954.
40. Набиев Р. Н. Из истории Кокандского ханства.– Ташкент, 1973.
41. Османов О.Дж. История Кыргызыстана. – Бишкек. 2010.
42. Отахўжаев А. Илк ўрта асрлар Марказий Осиё цивилизациясида турк-суғд муносабатлари. Монография. –Т.: ART-FLEX, 2010.
43. Прозоров С.М. Арабская историческая литература в Ираке, Иране и Средней Азии VII-сер X в. Шиитская историография. М.: 1980.
44. Расулов Р. Умумий тилшунослик. Дарслик. ТДПУ. Тошкент, 2010.
45. Ражабов Р. Ўзбекистондаги араблар тарихи ва этнографияси. – Т., Шарқ. 2012. 416 б.
46. Ртвеладзе Э.В., А.С. Сагдуллаев. Современные мифы о далёком прошлом народов Центральной Азии. Т., 2007.
47. Сайдкулов Т. Ўрта Осиё халқлари тарихининг тарихшунослигидан лавҳалар. –Т.: Фан, 1993. 159 б.
48. Сайдов Ш.Ж. Марказий Осиё халқлари тарихи. Ўқув қўлланма. ТДПИ., 2010.
49. Собрание восточных рукописей АНРУз. История. Составители: Юсупова Д.Ю., Джалилова Р.П., Ташкент, 1998.тори Ч.А. Персидская литература. Библиографический обзор: Пер. с англ. Т. I-III. М. 1972.
50. Толстова Л.С. Каракалпаки Ферганской долины (Историко-этнографический очерк). – Т.: Нукус., 1979.
51. Ўзбекистон халқи ва давлатчилиги тарихининг концепцияси. Тузувчилар: М.Исҳоқов, Б.Маннонов. “Ўзбекистон тарихи” №1, 1999.
52. Ҳайитов Ш.А., Н.С.Собиров, А.С.Легай. «Хориждаги ўзбеклар». Тошкент. «Фан» 1992.
53. Шадманова С. Тарихий тадқиқотларнинг методологияси ва замонавий усуллари. Дарслик –Т.: Barkamol fayz media, 2018.
54. Шониёзов К. Ўзбек халқининг шаклланиш жараёни. Т., Шарқ. 2001.